

DOPLŇKOVÝ PRŮZKUM PO VLASTNÍCH JADERNÝCH ÚDERECH

Jaderné zbraně, jako hlavní prostředky ničení, budou plnit rozhodující taktické, operační i strategické úkoly. Přesto však jim nemůžeme přiřkládat univerzální úlohu. Pouze při jejich společném použití s ostatními zbraněmi hromadného ničení, s klasickými prostředky a ve spojení s rozhodnou činností tankových a motostřeleckých svazků a výsadek můžeme zabezpečit splnění cílů boje a operace.

Naše řády a předpisy zvýrazňují úlohu jaderných zbraní a jejich vliv na průběh boje i operace v celé řadě svých ustanovení. Např. „Soudobé operace pozemního vojska jsou charakterizovány hromadným použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a rychlou, manévrovou činností vojsk. **Dovedné použití jaderných zbraní** a rychlá činnost motostřeleckých, tankových, výsadekových i ostatních druhů vojsk umožňují v krátké době zničit nepřítele a dosáhnout cílů operace“ (Oper-1-1, čl. 63).

„Zničení nepřítele v soudobém boji se dosahuje jadernými údery a mohutnou palbou ostatních zbraní. **Správná volba objektů pro jaderné údery**, dosažení palebné převahy nad nepřítelem a dovedné využití účinků jaderných zbraní je proto nejdůležitější podmínkou úspěšného splnění bojových úkolů“ (Vševojsk-1-1, čl. 31).

K tomu, abychom mohli jaderné zbraně jakéhokoli druhu včas a efektivně použít, vytváří jednu ze základních podmínek centrálně řízený a komplexně vedený průzkum na taktickém a operačním stupni velení. O významu průzkumu pro použití vlastních jaderných úderů a **zjištění jejich výsledků** hovoří rovněž naše řády a předpisy na mnoha místech. Např. „Průzkum se organizuje tak, aby odhalil zámysl a možný charakter činnosti nepřítele, včas zjistil přípravu k napadení a stanovil dobu jeho zahájení, odhalil složení a uskupení sil a prostředků, objekty k ničení, zjistil nové druhy výzbroje a bojové techniky, jejich hlavní takticko-technická data a způsoby použití a **zjistil výsledky vlastních jaderných úderů**“ (Oper-1-1, čl. 37).

„Průzkum objektů vlastních jaderných úderů se organizuje s cílem zjistit jejich charakter, rozměry, hlavní prvky a souřadnice. Zjišťuje se též odolnost

objektu proti účinkům jaderného výbuchu a jeho jednotlivé prvky, jejichž zničení zabezpečí splnění úkolu. **V případě nutnosti se může organizovat doplňkový průzkum**" (Oper-1-1, čl. 113).

„Aby bylo možno správně se rozhodnout a úspěšně vést bojovou činnost, musí všichni velitelé a štáby včas organizovat průzkum k zjištění uskupení, zámyslu a možné činnosti nepřítele... a **zjistit výsledky provedených jaderných úderů**" (Vševojsk-1-1, čl. 83).

„Je-li nutno potvrdit, že zjištěný objekt je v původním prostoru nebo je-li třeba určit jeho přesné souřadnice před jadernými údery, **provede se doplňkový průzkum**. Doplňkový průzkum se provádí **nejúčinnějšími a nejrychlejšími prostředky**" (Vševojsk-1-1, čl. 85).

Průzkum musí včas a přesně **zjistit potřebné údaje pro vedení vlastních jaderných úderů**, odhalit skutečné nepřátelské objekty a odlišit je od klamných" (Zprav-1-1, čl. 2).

Z citací vystupuje výrazně do popředí význam jaderných zbraní, stejně jako úloha a místo průzkumu při vytváření nezbytných předpokladů pro jejich použití a při zjišťování výsledků po vlastních jaderných úderech. V souvislosti s tím vzrůstá **důležitost doplňkového průzkumu**, jehož organizací a vedením se v příspěvku zabývám v aplikaci na stupeň vševojskové armády. Přitom se pokusím dát odpověď na otázky **co zjišťovat, jakých sil a prostředků použít a jak doplňkový průzkum organizovat a vést**. V souladu s názvem tématu řeším pouze doplňkový průzkum po vlastních jaderných úderech. Toto zúžení však v žádném případě neznamená podcenění významu doplňkového průzkumu před uskutečněním jaderných úderů a v jejich průběhu.

Úkoly, které plní jaderné zbraně v operaci, a možné objekty průzkumu

Vzhledem k mohutnosti svého účinku budeme jaderných zbraní využívat k řešení rozhodujících úkolů v operaci.

V první armádní operaci, kdy nepřítel použije jaderných zbraní od samého začátku války, budeme jaderných zbraní využívat k odrazení agrese vzdušného a pozemního nepřítele, k zabezpečení rozvinutí pozemních vojsk, a jejich přechodu do útoku uskutečněním prvního jaderného úderu. Jaderné zbraně mohou plnit tyto úkoly:

- ničit prostředky jaderného napadení,
- ničit hlavní uskupení pozemních vojsk s důrazem na tankové útvary a svazky,
- ničit letištní uzly a systémy protivzdušné obrany,
- dezorganizovat velení a řízení pozemních vojsk, letectva a prostředků protivzdušné obrany,
- narušovat činnost týlu a ničit důležité týlové objekty.

V armádní operaci je hlavním prostředkem použití jaderných zbraní raketové vojsko. Podle organizačních stupňů svého začlenění se skládá ze svazků a útvarů operačně taktických raket (front, vševojsková armáda) a útvarů taktických raket (vševojskový svazek). Dalším, velmi efektivním prostředkem použití jaderných zbraní je letectvo. Vzhledem k tomu, že vševojsková armáda nemá ve své organizační struktuře začleněno stíhací bombardovací letectvo, plní úkoly palebné podpory v její prospěch letecká armáda frontu vyčleněným úsilím nebo přidělením částí sil a prostředků, včetně jaderných pum.

Při rozdělení objektů pro použití jaderných zbraní na jednotlivých stup-

ních velení vycházíme z bojového (operačního) úkolu a možností organických prostředků jaderného napadení.

Možné objekty pro ničení jadernými zbraněmi vševojskového svazku prvního sledu jsou:

- taktické prostředky jaderného napadení (víceúčelové hlavnové dělostřelectvo, dělostřelecké rakety Honest John a RS Lance),
- druhé sledy brigád a divizí prvního sledu,
- brigádní a divizní dělostřelectvo,
- místa velení brigád a divizí atd.

Organické prostředky jaderného napadení vševojskové armády mohou ničit:

- operačně taktické a taktické prostředky jaderného napadení (Pershing, řízené střely Lance),
- druhé sledy a zálohy armádních sborů prvního sledu,
- sborové dělostřelectvo,
- místa velení armádních sborů,
- prostředky PVO, střediska řízení a navádění taktického letectva a jiné radioelektronické prostředky v sestavě armádních sborů prvního sledu,
- předsunuté sklady speciální munice,
- předsunutá letiště taktického letectva a letiště vojskového letectva pro bitevní vrtulníky,
- týlové objekty a zařízení armádních sborů, atd.

Toto vymezení a delimitace objektů ničení není však konstantní a neměnné. Raketové vojsko vševojskové armády může působit i na prostředky jaderného napadení, druhé sledy a místa velení divizí a další objekty.

Základní podmínkou pro efektivní použití jaderných zbraní na uvedené objekty bude jejich včasné a přesné zjištění. Tyto objekty představují tedy zároveň **objekty průzkumu**, které budou diferencovaně pokrývat průzkumné orgány jednotlivých stupňů velení. Průzkum a doplňkový průzkum těchto objektů budeme vést před použitím vlastních jaderných zbraní a v průběhu jaderného úderu. Doplňkový průzkum pak po jaderných úderech k zjištění jejich výsledků. Cílem tohoto průzkumu bude:

- zjistit stupeň zničení nebo narušení objektů,
- upřesnit ztráty na živé síle, výzbroji a bojové technice,
- zjistit opatření nepřítele k obnově bojeschopnosti,
- zjistit objekty, které nebyly jadernými údery zasaženy,
- pátrat po dalších důležitých objektech atd.

Síly a prostředky pro doplňkový průzkum

Organizaci doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech se zabývá na stupni vševojskové armády celá řada funkcionářů. Řídící úlohu v tomto směru mají velitel a náčelník štábu, kteří řeší tuto otázku v doplňkových úkolech a pokynech pro průzkum v průběhu operace. Rozhodující vliv na organizaci doplňkového průzkumu mají zpravodajské orgány vševojskového štábu, tj. náčelník zpravodajského oddělení a příslušníci zpravodajského oddělení. Dále je třeba vidět podíl náčelníka dělostřeleckého průzkumu a vyčleněných důstojníků ostatních druhů vojsk a speciálních vojsk, pověřených řešením otázek průzkumu.

Vedle uvedených funkcionářů, jejichž vliv na organizaci doplňkového průzkumu je přímý a nejvýraznější, mohou se na této činnosti podílet nepřímo

některá oddělení vševojskového štábu (např. operační oddělení, skupina radioelektronického boje, atd.), velitelské a zpravodajské orgány podřízených stupňů velení i nadřízeného štábu (svými hlášeními, požadavky a nařízeními).

K vedení doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech můžeme využít některých organických sil a prostředků průzkumu vševojskové armády, z nichž vytváříme příslušné průzkumné orgány. Vedle toho může vševojsková armáda využívat zpráv, získaných činnostmi průzkumných orgánů podřízených stupňů velení (vojskového, hloubkového, rádiového, radiotechnického a radiolokačního průzkumu) a nadřízeného štábu (speciálního, rádiového, radiotechnického, vzdušného a agenturního průzkumu).

Z organických sil a prostředků průzkumu vševojskové armády můžeme k vedení doplňkového průzkumu zasadit průzkumné orgány speciálního, rádiového a radiotechnického průzkumu diferencovaně, v závislosti na konkrétní situaci, potřebách a možnostech.

Ze sil a prostředků průzkumu druhů vojsk a speciálních vojsk bude výhodné použití průzkumných orgánů zejména dělostřeleckého průzkumu na stupni vševojskové armády i vševojskového svazku.

Základním požadavkem je, aby doplňkový průzkum po vlastních jaderných úderech vedly **nejúčinnější a nejrychlejší** prostředky. Za nejúčinnější považují síly a prostředky vzdušného, hloubkového, speciálního a vojskového průzkumu, za nejrychlejší síly a prostředky vzdušného, rádiového a radiotechnického průzkumu.

Organizace doplňkového průzkumu

Organizace doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech zahrnuje jeho řízení ve všech fázích, zpracování zpráv ve všech etapách a jejich předání k využití cestou informační činnosti. Jak jsem uvedl, na organizaci doplňkového průzkumu se podílí celá řada funkcionářů. Přímými a bezprostředními organizátory tohoto průzkumu jsou však zpravodajské orgány vševojskového štábu a jejich výkonný prvek místo řízení náčelníka zpravodajského oddělení. Vedle samotného náčelníka zpravodajského oddělení náleží při řízení doplňkového průzkumu rozhodující úloha skupině plánování a řízení průzkumu, při zpracování a zevšeobecnění výsledků doplňkového průzkumu — informační skupině zpravodajského střediska.

Úkoly spojené s organizací doplňkového průzkumu musíme řešit rychle, pružně, promyšleně, koordinovaně a přednostně. Značný význam v této činnosti má centralizace řízení, plná vzájemná informovanost a těsná součinnost po horizontální i vertikální linii. Úspěšná organizace doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech vyžaduje od zpravodajských orgánů vševojskového štábu zabezpečovat a řešit tato opatření:

- s možností a nutností plnění tohoto úkolu počítat již při plánování průzkumu v období přípravy operace,

- znát zámysl použití vlastních jaderných zbraní, objekty jaderných úderů a udržovat nezbytnou součinnost s příslušnými odděleními štábu v zájmu zajištění bezpečnosti průzkumných orgánů působících v sestavě nepřítele, rychlého předání a využití jimi hlášených zpráv,

- znát dobu, epicentra a mohutnost uskutečněných vlastních jaderných úderů,

- mít přehled o situaci a prostorech činnosti zasazených průzkumných

orgánů před zahájením vlastních jaderných úderů a mít s nimi neselhávající spojení,

— po vlastních jaderných úderech vydat zasazeným průzkumným orgánům doplňkové úkoly k zjištění výsledků a dalších důležitých objektů, popř. vyslat nové průzkumné orgány ze zálohy sil a prostředků průzkumu,

— v nejkratší možné době vyhodnotit a předat k dalšímu využití zprávy hlášené zasazenými průzkumnými orgány.

Stejně jako v období plánování operace musíme i v jejím průběhu zabezpečovat velmi úzkou součinnost mezi zpravodajskými orgány, stejně jako mezi nimi a dalšími funkcionáři zainteresovanými plně nebo částečně na řízení průzkumu a zpracování zpráv. Při organizaci doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech vystupuje do popředí součinnost náčelníka zpravodajského oddělení, popř. jím určených zpravodajských důstojníků s operačním oddělením, štábem raketového vojska a dělostřelectva a střediskem bojového velení letecké armády.

Vedení doplňkového průzkumu

K vedení doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech můžeme využít průzkumných orgánů různého druhu na taktickém i operačním stupni. Vzhledem k omezenému rozsahu příspěvku a k řešenému stupni velení v dalším rozeberu činnost pouze průzkumných orgánů vševojskové armády a posoudím možnosti využití vzdušného průzkumu.

Speciální průzkum na stupni vševojskové armády vedeme s využitím průzkumných skupin speciálního určení. Jedním z hlavních úkolů tohoto průzkumu je zjišťovat nebo upřesňovat důležité objekty v týlu nepřítele, určovat jejich souřadnice a další údaje nutné pro rozhodování velitelů a k vedení úderů vlastních jaderných zbraní. To znamená, že určitá část průzkumných skupin speciálního určení bude plnit úkoly přímo v prostorech plánovaných pro použití vlastních jaderných zbraní. Je proto nezbytné pečlivě časově a prostorově sladit jejich činnost s plánovanými jadernými údery, údery letectva a palbami dělostřelectva. Přitom je třeba věnovat hlavní pozornost jejich včasnému a organizovanému vyvedení z ohrožených prostorů. Nařízení k vyvedení vydá náčelník zpravodajského oddělení cestou skupiny řízení speciálního průzkumu. Přitom však nesmí být prozrazen zámysl použití vlastních jaderných zbraní co do prostoru a času.

Při požadavku nepřetržitého sledování objektu až do zahájení jaderného úderu musí velitel průzkumné skupiny speciálního určení zabezpečit jeho pozorování z bezpečné vzdálenosti s využitím výhodné konfigurace terénu. Vyčlenění pozorovatelé musí být vybaveni prostředky protichemické ochrany a příslušnými technickými prostředky průzkumu.

Při vydání rozkazu k vyvedení celé skupiny z ohrožených prostorů je nezbytné, aby sledování objektů převzal jiný druh průzkumu (jiný průzkumný orgán).

Již při plánování činnosti průzkumných skupin speciálního určení je třeba předpokládat vývoj radiační a chemické situace v příslušných prostorech. Za tím účelem musí mít náčelník zpravodajského oddělení údaje o předpovědích zamoření na území nepřítele a průzkumné orgány musí být vybaveny prostředky protichemické ochrany jednotlivce a základními přístroji radiačního a chemického průzkumu.

Před zahájením vlastních jaderných úderů je třeba vyhodnotit jejich možné přímé účinky a při pozemních úderech rovněž předpokládané oblasti zamoření. Na základě toho stanovíme bezpečnostní čáru od epicentra pro nekrytou živou sílu, předpokládané pásmo radiační stopy a dobu pohotovosti k ochraně. S přihlédnutím k úkolům a konkrétní situaci upřesníme další činnost příslušné průzkumné skupiny speciálního určení (vyvedení z pásma předpokládané radiační stopy nebo shromáždění v určitém prostoru a využití úkrytů).

Jestliže má průzkumná skupina speciálního určení úkol hlásit přesně epicentrum jaderného úderu, nařídí velitel skupiny průzkumným hlídkám (pozorovatelům, pozorovacím hlídkám) stanovit azimuty v okamžiku výbuchu. Vzájemným protnutím dvou až tří azimutů pak určíme dostatečně přesně epicentrum jaderného výbuchu.

K doplňkovému průzkumu po vlastních jaderných úderech využíváme zejména těch průzkumných skupin speciálního určení, které působí v blízkosti objektů nebo prostorů zpravodajského zájmu, u nichž jsme plnění tohoto úkolu předpokládali již při plánování jejich činnosti. Předpokládáme, že po vlastních jaderných úderech obdrží až 50 % zasazených průzkumných skupin speciálního určení úkoly k vedení doplňkového průzkumu.

Mezi hlavní výhody speciálního průzkumu při plnění úkolů doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech patří jeho přesnost a hodnověrnost jím získaných zpráv. Určitou nevýhodou je značná náročnost při plnění úkolů doplňkového průzkumu.

Rádiový a radiotechnický průzkum na stupni vševojskové armády vedou pracoviště a stanoviště rádiového a radiotechnického zaměřování a rádiového odposlechu. Předpokládáme, že rádiový a radiotechnický průzkum bude získávat zprávy o celé řadě důležitých objektů, které budou zároveň cíli vlastních jaderných úderů.

Bezprostředně po vlastních jaderných úderech se bude rádiový a radiotechnický průzkum podílet na doplňkovém průzkumu zjišťováním výsledků jaderných úderů. Jeho hlavním úkolem bude zjišťovat stupeň narušení nebo vyřazení systémů velení, řízení, uvědomování a navádění. Přitom bude pečlivě zkoumat a vyhodnocovat přímé a nepřímé výsledky použití vlastních jaderných zbraní.

Mezi přímé důsledky počítáme odmlčení jednotlivých míst velení nepřítelů nebo jejich spojovacích uzlů, odmlčení určitých sledovaných radiotechnických prostředků nepřítelů rozmístěných v prostorech nebo v blízkosti míst řízení a uvědomování a zbraňových systémů, na které jsme vedli jaderné údery.

Nepřímě můžeme rádiovým průzkumem vyhodnocovat výsledky vlastních jaderných úderů odposlechem zpráv formalizovaného typu o použití jaderných zbraní nepřitelem a z celé řady dalších situačních hlášení jednotek a útvarů napadených jadernými zbraněmi. Z případů provozní nekázně obsluh rádiových stanic můžeme zjišťovat vlivy jaderných úderů na morální stav vojska nepřítelů.

Použití jaderných zbraní zejména v atmosféře (vzdušné výbuchy) může vyvolat určité problémy v organizaci a vedení rádiového průzkumu v důsledku narušení KV spojení. Tato skutečnost ovlivní jak KV spojení u nepřítelů, tak i řízení vlastních rádiových průzkumných jednotek, zvláště pak křídelních zaměřovačů.

Opatření, která v důsledku toho přijme nepřítel (maximální využívání spojení VKV a radioreléového spojení, práce spojovacích prostředků KV na kratší vzdálenost přímou, to znamená povrchovou vlnou) vyvolávají nutnost mnohem více úkolovat rádiové průzkumné jednotky VKV vešvojskových svazků prvního sledu a využívat jich v zájmu a ve prospěch vševojskové armády. Dále bude třeba zkrátit základnu rádiového průzkumu KV tak, aby bylo za každé situace zabezpečeno neselhávající rádiové spojení (to znamená šířku okolo 60 km) a co nejvíce ji přiblížit k čáře dotyku (cca 10 km). V důsledku těchto opatření počítáme se zkrácením dosahu rádiového průzkumu KV na 60—120 km.

Při použití jaderných zbraní je třeba rovněž věnovat pozornost důsledně realizaci všech opatření OPZHN, včetně ženijních, k ochraně živé síly a průzkumné a bojové techniky. To si vyžádá zvýšené fyzické úsilí všech příslušníků rádiového a radiotechnického praporu zvláštního určení vševojskové armády. Svůj značný význam bude také mít ochrana a maskování radiolokačních pátračů a ostatních prostředků radiotechnického průzkumu umístěných na dominantách.

Hlavní výhodou rádiového a radiotechnického průzkumu při plnění úkolů doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech je jeho pohotovost, velký rozsah, dosah a rychlost. Mezi určité nevýhody patří v některých případech úroveň jeho přesnosti a hodnověrnosti.

Vzdušný průzkum ve prospěch vševojskové armády vedou síly a prostředky průzkumného leteckého pluku letecké armády frontu. Hlavní úsilí vzdušného průzkumu se soustřeďuje k zjištění a upřesnění souřadnic prostředků jaderného napadení a jiných důležitých objektů pro vlastní jaderné údery. Před jadernými údery vedou osádky průzkumných letounů průzkum a doplňkový průzkum. Vzdušný průzkum po jaderných úderech se uskutečňuje formou kontrolního průzkumu, vzlety průzkumných letounů jednotlivě nebo ve dvojicích, podle plánu nebo na výzvu. Plánované lety probíhají podle „plánové tabulky průzkumných letů“, v níž se obvykle předem počítá s vyčleněním vzletového úsilí právě pro tyto účely. Požadavky řeší náčelník zpravodajského oddělení cestou střediska bojového velení letecké armády. Vedle toho je třeba na stupni vševojskové armády i na podřízených stupních velení plně využívat odposlechu zpráv vzdušného průzkumu.

Pro potřeby doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech je vzdušný průzkum jedním z neúčinnějších druhů průzkumu, zvláště pro svou pohotovost, rychlost a přesnost.

Závěrem chci uvést, že zjištění výsledků vlastních jaderných úderů patří mezi významné úkoly průzkumu. Doplňkový průzkum po vlastních jaderných úderech organizují na stupni vševojskové armády zpravodajské orgány vševojskového štábu podle pokynů velitele (náčelníka štábu) a v těsné součinnosti s dalšími zainteresovanými funkcionáři. Úspěšná organizace doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech vyžaduje pohotovost, rychlost, promyšlenost, koordinovanost a centralizaci. Na vedení doplňkového průzkumu se diferencovaně podílejí průzkumné orgány vševojskové armády, podřízených stupňů velení a nadřízeného štábu. Přitom využívají zejména již zasazených průzkumných orgánů a v případě nutnosti vysílají další ze zálohy sil a prostředků průzkumu. Hlavními požadavky úspěšného vedení doplňkového průzkumu po vlastních jaderných úderech jsou včasnost, přesnost, rychlost, účinnost a komplexnost.